

OED
postmottak@oed.dep.no

att.: Laila Berge

Høring av Guideline on electricity transmission system operation

De foreslåtte Guidelines for systemdrift, GL SysOp, er av stor betydning for aktørene i kraftsystemet. De er omfattende og det er krevende å få en full oversikt over konsekvensene. Dette nødvendiggjør etter Energi Norges syn en tett kobling til det arbeidet som nå gjennomføres for å implementere de tekniske kodene i norsk regelverk. Det bør legges opp til nasjonale tilpasningsmuligheter og at disse kan utnyttes for å unngå unødvendig byråkratiserende tiltak. DSOene tillegges en rekke plikter, men rettighetene er uklare og bør tydeliggjøres. Det må skapes gode innsynsmuligheter for berørte aktører og likeverdige rettigheter og plikter mellom DSOene og TSOene. Det er viktig å legge til rette for at verdien av norsk fleksibilitet og regulerbarhet kan utveksles med de land vi er og blir fysisk tilkoblet, og at utvekslingskapasiteten utnyttes mest mulig. Videre er det viktig å etablere markedsbaserte løsninger for leveranser av systemtjenester og en riktig fordeling av økonomisk risiko ved bruk av ulike virkemidler for å håndtere feil i systemet.

Vi viser til OEDs høringsbrev av 25.1.2015, vedrørende EU-kommisjonens forslag til forordning som etablerer en retningslinje (nettkode) for systemdrift (GL SysOp).

Forslag til forordning er hjemlet i forordning (EF) nr. 714/2009 om grensekryssende krafthandel. Forslag til forordning er nå til behandling i Grensehandelskomiteen og det er ifølge departementet lagt opp til votering i komiteen før våren 2016. Forslaget vil deretter bli oversendt til Rådet og Europaparlamentet for gjennomgåelse, og kan, med bakgrunn i de innspillene som gis, bli endret som følge av behandlingen. EU-kommisjonen har oppfordret til at forslag til forordning forelegges berørte aktører nasjonalt før den videre behandlingen i Grensehandelskomiteen. I tråd med midlertidige retningslinjer for forvaltningen av Norges deltakelse i EØS- og Schengen-samarbeidet er forslaget sendt på høring. Energi Norge avgir med dette våre høringsinnspill.

Departementet har bedt om innspill innen 15. februar 2016. Energi Norge har fått bekreftet utsatt frist til 29.2.2016 for vårt innspill.

Generelle kommentarer

GL SysOp er slik vi erfarer det i stor grad skrevet ut i fra Kontinentale forhold og behov, og kravene er derfor i stor grad basert på den fysiske tregheten i termiske systemer og de kontinentale utfordringene med økende innslag av uregulerbar kraftproduksjon. Det foreslåtte regelverket er dermed basert på et

system som er svært ulikt det norske, som har en høy grad av fleksibilitet og regulerbarhet. Implementering av strenge og detaljerte krav til planlegging, koordinering og informasjonsutveksling kan derfor bli unødvendig byråkratiserende og kostbart. Det bør derfor søkes å utnytte eventuelle nasjonale tilpasningsmuligheter mest mulig.

GL SysOp er et svært krevende dokument da det søker å regulere en rekke ulike temaer i samme dokument, som baseres på en rekke definisjoner (165) som ikke uten videre er selvforklarende og som er slik vi forstår, sortert etter hvor i dokumentet begrepene først er brukt. Denne strukturen er dessverre ikke gjennomgående, noe som vanskeliggjør lesbarheten og forståelsen av dokumentet. Det hadde lettet lesbarheten og tilgjengeligheten til dokumentet om definisjonslisten var sortert alfabetisk og at dokumentet var oversatt til norsk. Dokumentet har videre mange krysskoblinger til de ulike tilknytningskodene (RfG, DCC og HVDC), som gjør det utfordrende å se omfanget av de ulike krav.

Etter Energi Norges syn er det viktig at reguleringsmyndigheten, i samarbeid med Statnett og bransjen for øvrig, sikrer en god prosess i gjennomgangen og implementeringen av de ulike guidelines og network codes. GL SysOp har som nevnt sterke relasjoner til de tre tilknytningskodene, som nå behandles av Statnett på vegne av NVE. Energi Norge har bedt NVE og Statnett om å inkludere GL SysOp i arbeidet med å vurdere implementeringen av tilknytningskodene. Dette anser vi som viktig for å se helheten i utviklingen av regelverket.

GL SysOp beskriver hvordan krav til leveranser (*procurement*) av tjenester fra ulike tilknyttede kunder (SGUer) skal finansieres. I henhold til dagens regulering i Norge skal slike tjenester i utgangspunktet baseres på markedsløsninger eller markedsmessige prinsipper. Imidlertid inneholder dagens norske regulering vedtaksfullmakter som muliggjør at tjenester kan rekvireres av Statnett, med eller uten godtgjørelse for de som påføres kostnader. Energi Norge har registrert et økende omfang av vedtak der tjenester rekvireres uten godtgjørelse. GL SysOp erstatter etter vår oppfatning dagens løsning med vedtakskompetanse med en løsning gjennom avtaleinngåelse og godtgjørelse av tjenester.

Each TSO shall design, set up and manage the procurement of ancillary services and use all available economically efficient and feasible means to procure the necessary level of ancillary services, ref. art. 55 (c) og 108.

Energi Norge støtter en slik løsning ettersom det vil gi riktigere incentiver for fremskaffelse og prising av systemtjenester. Der det stilles krav til aktørene om leveranser av systemtjenester, bør dette derfor baseres på godtgjørelser for de kostnader som påføres aktøren, inklusive en rimelig avkastning på investert kapital.

Gjennom GL SysOp gis TSOene en rekke virkemidler direkte overfor tilknyttede kunder i systemet og DSOer, og i tillegg en rekke koordineringsoppgaver mellom øvrige TSOer i systemet. Mange av disse virkemidlene og oppgavene vil ha store konsekvenser for øvrige aktører i systemet. Det er derfor etter vårt syn viktig å sikre transparens i TSOenes agering og resiprositet i informasjonsinnhenting og datautveksling.

GL SysOp er relativt tydelig på TSOenes plikter og rettigheter. Dokumentet regulerer også i betydelig grad DSOenes plikter, men i betydelig mindre grad DSOenes rettigheter. Dette er etter vårt skjønn en betydelig svakhet med dokumentet. DSOenes rettigheter bør derfor i større grad tydeliggjøres.

Spesifikke kommentarer til de enkelte artikler

I det etterfølgende gis kommentarer til noen konkrete artikler vi så langt mener er av spesiell betydning. Listen er ikke uttømmende og vi vil, ettersom saken modnes, kunne ha flere innspill som vi ønsker å meddele departementet.

Artikkel 35 Contingency handling

TSOene gis en konkret oppgave i å vurdere risikobildet ved ulike hendelsesforløp i systemet som utfordrer N-1 kriteriet og for å vurdere tiltak i nettet. Dette er en viktig oppgave for TSOene og for

systemet for å ivareta driftssikkerheten i systemet. Nettsplitting, drift med kortvarig overlast og nettkoblinger som utnytter underliggende nett, kan være typiske slike tiltak. De ulike tiltakene TSOene vurderer, vil imidlertid også påvirke risikoen for feil og utfall i underliggende nett. Aksjoner TSOen gjør i transmisjonsnettet og gjennom krav til aksjoner i underliggende nett, påvirker direkte KILE risikoen til andre nettselskaper i underliggende nett. Dette risikoelementet må tas i betraktning i TSOens vurdering av tiltaksplaner. For å sikre de rette incentiver er det også vår oppfatning at TSOen selv må se den økonomiske risikoen av egne planer og inngrep.

Artikkel 40 Organisation, roles, responsibilities and quality of data exchange (6 d)

Vi støtter behovet for at innsamling av data skal ha en kvalitet som gjør at dataene kan brukes i henhold til intensjonen. Imidlertid er det viktig at det ikke stilles unødvendig strenge krav og at datamengden og omfanget begrenses til det som det faktisk er et dokumenterbart behov for. Det er videre viktig å sikre at datainnhenting skjer på en koordinert og strukturert måte, slik at de aktører som skal rapportere (SGUer og DSOer), ikke påføres krav til dobbelrapportering og rapportering på ulike plattformer og dataformat.

Videre er det etter vårt skjønn viktig at det sikres transparens og tilgang til data fra involverte aktører og resiprositet mellom plikter og rettigheter mellom DSO og TSO.

Artikkel 43 Structural data exchange (pkt. 4)

Det fremgår ikke entydig hvilket detaljnivå DSOene skal rapportere til TSOen. Det er i denne sammenheng, som over, viktig å unngå byråkratisering og sikre resiprositet mellom plikter og rettigheter mellom DSO og TSO.

Artikkel 137 Ramping restrictions for active power output

Her innføres det en generell regel hvor alle TSOene i berørte synkronområder av en HVDC forbindelse kan redusere handelskapasiteten og samfunnsøkonomisk lønnsomhet av utnyttelsen av kablene ved å begrense tillatt mengde og hastighet på flytendringer. Dette åpner for at ulike TSO interesser, utover de direkte berørte TSOene av en HVDC forbindelse, kan bidra til å redusere utnyttelsen av HVDC forbindelser ved at det innføres generelle regler eller restriksjoner for ramping på kablene uavhengig av de ulike delsystemene de er tilknyttet. Dette er uheldig. Det bør heller legges opp til systemer som reduserer antallet beslutningstakere, maksimerer utnyttelsen av utvekslingskapasitet og sikrer frekvenskvaliteten i total systemet. Da restriksjoner på utnyttelsen av HVDC utvekslingsforbindelser i stor grad berører aktørene, særlig nær tilknytningspunktene, er det viktig at eventuelle restriksjoner og begrunnelsene for disse er transparente, basert på grundige kost-/nyttevurderinger og dokumentasjonen tilgjengelige for berørte aktører. Videre bør det være et krav til TSOene om å fremlegge avbøtende tiltak.

Artikkel 147 Cross-border FRR activation process

Energi Norge mener det er viktig å legge til rette for økt verdiskaping i det norske produksjonsapparatet ved å utvikle markedsløsninger, forretningsmodeller og fysisk legge til rette for utveksling av reserve- og systemtjenester. Vi er kjent med at det fra ulike hold er ønske om å begrense muligheten til å reservere kapasitet for utveksling av slike tjenester. Denne paragrafen er avgjørende for at det åpnes for at reservetjenester kan utveksles over kabelforbindelser. Det er derfor viktig at det ikke innføres begrensninger i denne bestemmelsen.

Artikkel 148 Cross-border RR activation process

Som over.

Artikkel 149 General requirements for cross-border control processes

Det er ikke klart hva som skal avtales og i hvilken grad TSOene kan avtale forhold som begrenser markedet og aktørenes agering uten at de deltar eller har innsyn i utviklingen av avtaleverket. Videre kan det virke som om reguleringen under denne artikkelen legger opp til at det må være enighet mellom nær sagt alle TSOene for hvordan grensekryssende handel av frekvensreserver skal håndteres. Dette er i tilfelle uheldig og vil kunne trene eller stoppe utviklingen av gode løsninger mellom delsystemer.

Artikkel 150 TSO notification (pkt. 2 og 3.)

Paragraf 2. og 3. åpner opp for en potensiell byråkratiserende prosess, som kan vanskeliggjøre utveksling av reserve- og systemtjenester. Paragrafene åpner tilsynelatende opp for et system hvor enkelt TSOer ("affected TSO") kan blokkere eller trene utveksling av balanse- og systemtjenester på utenlandsforbindelser. Både definisjonen av når en TSO ansees å være "affected" og dennes mulighet til å sette begrensninger for utveksling av balanse- og systemtjenester mellom andre TSOer bør tydeliggjøres og snevres inn til et minimum.

Som nevnt innledningsvis er GL SysOp omfattende og krevende å overskue konsekvensene av. Vi anser derfor disse innspillene som et første innspill som vi eventuelt vil fylle på og utdype i den videre prosessen. I den grad det er ønskelig med nærmere avklaringer av våre innspill stiller vi oss til rådighet for departementet.

Vennlig hilsen
Energ Norge

Einar Westre
Direktør nett og marked

Hans Olav Ween
Næringspolitisk rådgiver - Kraftsystemer